

Założenia do Kontraktu Samorządowego

w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego

na lata 2014-2020

Wydział Zarządzania Strategicznego

Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego

Szczecin, grudzień 2013

**PROGRAM
REGIONALNY**
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

**Pomorze
Zachodnie**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

1. Idea i cel Kontraktu Samorządowego.....	3
2. Przygotowanie Kontraktu Samorządowego	4
3. Wymiar terytorialny realizacji Kontraktu Samorządowego	6
4. Mechanizm i zakres tematyczny Kontraktu Samorządowego.....	7
5. Procedura negocjacji Kontraktu Samorządowego	10
6. System realizacji Kontraktu Samorządowego	11
7. Relacje Kontraktu Samorządowego z innymi instrumentami interwencji.....	11
7.1. Kontrakt Samorządowy a regionalne i inteligentne specjalizacje województwa.....	11
7.2. Kontrakt Samorządowy a regionalne i lokalne dokumenty strategiczne	12
7.3. Kontrakt Samorządowy a wsparcie przedsiębiorców	13
8. Ramowy harmonogram prac.....	13
9. Załącznik nr 1 Regionalne Specjalizacje Województwa Zachodniopomorskiego	14

1. Idea i cel Kontraktu Samorządowego

Założeniem Kontraktu Samorządowego (KS) jest urzeczywistnienie idei planowania i realizowania procesów rozwojowych w województwie zachodniopomorskim w oparciu o ich wymiar terytorialny. Oznacza to odejście od planowania strategicznego w odniesieniu do poszczególnych sektorów (np. edukacji, gospodarki, ochrony środowiska) na rzecz planowania opartego o zintegrowane, wielosektorowe plany działań / programy rozwojowe określonych terytoriów. Wspólnym mianownikiem dla określenia tak zdefiniowanych wielosektorowych planów działań / programów rozwojowych, a w ich ramach poszczególnych celów i działań rozwojowych jest zdelimitowany geograficznie, powiązany funkcjonalnie obszar wraz z jego endemicznymi uwarunkowaniami.

Kontrakt Samorządowy ma być negocjacyjnym narzędziem dla planowania i realizacji zintegrowanych przedsięwzięć istotnych dla rozwoju danego obszaru (a w konsekwencji całego regionu), tworzonym w oparciu o współpracę wszystkich partnerów procesów rozwojowych (samorząd, przedsiębiorcy, sektor edukacji i nauki, organizacje pozarządowe, w tym Lokalne Grupy Działania, Lokalne Grupy Rybackie, itp.) obecnych na danym obszarze.

KS realizowany będzie przede wszystkim w celu wzmocnienia rozwoju gospodarczego obszaru nim objętego, będącego podstawą do zapewnienia spójności społecznej i infrastrukturalnej. Przyjęte w KS założenia rozwojowe powinny być spójne z dokumentami strategicznymi Województwa Zachodniopomorskiego¹ oraz stanowić odpowiedź na określone dla województwa regionalne specjalizacje.

Kontrakt Samorządowy ma być jedną z podstawowych form realizacji interwencji Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Zachodniopomorskiego na lata 2014 – 2020 (RPO WZ 2014 – 2020). Oznacza to, że podmioty realizujące projekty ujęte w KS będą miały zarezerwowane środki w ramach budżetu danego priorytetu programu operacyjnego na realizację przedłożonego projektu, jednakże pod warunkiem, że założenia KS będą realizować cele oraz wskaźniki określone dla RPO WZ 2014 – 2020.

Celem realizacji Kontraktów Samorządowych jest przede wszystkim:

- koncentracja zasobów i środków interwencji na wybranych obszarach tematycznych, służących przede wszystkim rozwojowi gospodarczemu w wyłonionych specjalizacjach gospodarczych regionu (w tym również inteligentnych specjalizacjach);
- budowa trwałego potencjału gospodarczego regionu, także po roku 2020;
- realizacja powiązanych ze sobą (zintegrowanych) projektów wdrażanych zarówno przez JST z obszaru objętego KS w ramach ich kompetencji oraz innych partnerów (np. przedsiębiorcy, organizacje pozarządowe), ukierunkowanych na rozwój gospodarczy danego obszaru

¹ Przegląd dokumentów strategicznych i programowych Samorządu Województwa Zachodniopomorskiego zawarto m.in. w Uchwale Nr 1481/12 Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego z dnia 7 września 2012 r. w sprawie przyjęcia i skierowania do realizacji dokumentu „Zarządzanie przez Programy – system zarządzania realizacją strategii rozwoju i polityk sektorowych Województwa Zachodniopomorskiego do 2020 roku”.

i regionu, odpowiadających w sposób kompleksowy na potencjały gospodarcze i rozwój rynku pracy lub niwelujące ograniczenia tych potencjałów;

- sprzyjanie rozwojowi współpracy, integracji i koordynacji działań JST z innymi partnerami na obszarach KS (w tym przedsiębiorcami, Lokalnymi Grupami Działania, Lokalnymi Grupami Rybackimi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami otoczenia biznesu, itp), wdrożenie zintegrowanego podejścia do rozwoju danego terytorium w praktyce;
- wzmacnianie idei współkształtowania i koordynowania przedsięwzięć rozwojowych realizowanych wspólnie przez samorządy lokalne i zapewnienie spójności polityk lokalnych z polityką rozwoju regionu;
- zwiększenie efektywności i skuteczności wydatkowania środków publicznych, w tym w szczególności udostępnionych regionowi w ramach funduszy strukturalnych UE na lata 2014-2020.

2. Przygotowanie Kontraktu Samorządowego

Kontrakt Samorządowy proponując konkretne przedsięwzięcia wpisujące się w Priorytety Inwestycyjne RPO WZ (PI RPO WZ) i cele rozwojowe Strategii WZ, wskazywać będzie w jaki sposób w przestrzeni objętego nim obszaru, na bazie istniejących potencjałów, realizowane będą interwencje ukierunkowane na strategiczne dla regionu dziedziny, decydujące o konkurencyjności województwa zachodniopomorskiego w dłuższym horyzoncie czasowym (tj. do roku 2020 i dalej).

Kontrakt Samorządowy będzie wynikiem dwustronnych negocjacji pomiędzy Zarządem Województwa a umocowaną prawnie reprezentacją grupy samorządów terytorialnych regionu.

Zawierany on będzie w formie umowy pomiędzy samorządem województwa a umocowaną prawnie reprezentacją samorządów danego obszaru (stowarzyszeniem, związkiem, porozumieniem, partnerstwem, itp.) ciągłego przestrzennie, złożonego z odrębnych powiązanych funkcjonalnie jednostek samorządu terytorialnego z województwa zachodniopomorskiego, na których zidentyfikowano jednorodne potencjały gospodarcze i/lub problemy ograniczające uruchomienie tych potencjałów.

Z uwagi na pionierski charakter proponowanego narzędzia proces wyboru Kontraktów Samorządowych poprzedzony zostanie cyklem spotkań z JST w regionie, podczas których zaprezentowane zostaną samorządowcom i innym interesariuszom szczegóły tego procesu i roli KS w procesie wdrażania programów operacyjnych w regionie w latach 2014-2020. Następnie przewiduje się określenie okresu, w którym JST będą mogły konsultować koncepcje Kontraktów Samorządowych z samorządem województwa. Etap ten pozwoli na wstępną delimitację obszarów i partnerstw, które zainteresowane będą wykorzystaniem KS oraz finalne ustalenie zakresu interwencji i zasad wdrażania, która ma być w ich ramach realizowana. Po tym etapie przewiduje się ogłoszenie formalnego konkursu wyboru Kontraktów Samorządowych.

Zakłada się, że docelowo Kontrakt Samorządowy będzie zawierać następujące informacje²:

² Informacje te nie muszą przybierać formy powszechnie tworzonych strategii. W tym procesie nie chodzi bowiem o tworzenie obszernych dokumentów, inwentaryzujących drobiazgowo wszystkie zjawiska występujące na danym obszarze – a bardziej o syntetyczne zaprezentowanie podejścia do programowania rozwoju danego obszaru (głównie w oparciu o już zebrane dane, raporty, analizy, dokumenty programowe JST)

1. obszar objęty KS (obszar realizacji projektów), wraz z uzasadnieniem jego delimitacji (np. ze względu na siłę występowania wspólnych potencjałów i powiązań funkcjonalnych);
2. proponowaną formę prawną realizacji KS (stowarzyszenie, związek, umowa partnerstwa, spółka prawa handlowego, itp.), sposób reprezentacji podmiotów i zasady podziału odpowiedzialności JST za realizację KS;
3. krótką charakterystykę obszaru wraz z głównymi тезami diagnostycznymi dot. sytuacji gospodarczej, społecznej i infrastrukturalnej;
4. na bazie ww. tez diagnostycznych - wskazanie głównych potencjałów i deficytów rozwojowych (potencjałów gospodarczych), w tym wskazanie kluczowych branż gospodarczych i odniesienie ich do regionalnych specjalizacji gospodarczych i/lub do inteligentnych specjalizacji³, uwzględniając także sferę rozwoju kapitału ludzkiego⁴;
5. wskazanie całościowej koncepcji rozwoju gospodarczego obszaru objętego KS niezależnie od finalnych rozstrzygnięć odnośnie źródeł finansowania działań (uwzględniającej nie tylko działania JST i ich jednostek organizacyjnych, ale w powiązaniu z działaniami sektora przedsiębiorstw i szeroko rozumianych instytucji otoczenia biznesu);
6. wskazanie celów rozwojowych do realizacji poprzez KS, ze szczególnym uwzględnieniem celów gospodarczych i odpowiadających im wskaźników realizacji wraz z określeniem wartości pośrednich i docelowych wskaźników;
7. wskazanie metodologii monitorowania, ewaluacji i pomiaru stopnia realizacji projektów, celów KS i wartości docelowych wskaźników;
8. opis procesu uspołecznienia, w tym: wskazanie partnerów społecznych i gospodarczych, którzy brali udział w formułowaniu celów KS oraz określenie ich roli w procesie tworzenia i realizacji KS;
9. wskazanie wiązki projektów priorytetowych⁵ planowanych do realizacji przez JST, które przyczynią się do realizacji celów KS (ze wskazaniem montażu finansowego, harmonogramu ich realizacji, wskaźników produktu i rezultatu spójnych ze wskaźnikami RPO WZ), dla których zostaną zarezerwowane środki RPO;
10. wskazanie obszarów tematycznych oraz planowanych do realizacji w ich ramach projektów komplementarnych, które będą korzystać z trybu konkursowego (np. projekty przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, IOB).

W proces formułowania KS musi być zaangażowane jak najszersze spektrum partnerów społecznych i gospodarczych (m.in. Lokalne Grupy Działania, Lokalne Grupy Rybackie, organizacje pozarządowe, instytucje otoczenia biznesu, organizacje przedsiębiorców, przedsiębiorcy, itp.). Kontrakt Samorządowy powinien także uwzględniać i wykorzystywać sprawdzone mechanizmy interwencji i rozwoju, wypracowane w obecnej i poprzedniej perspektywach finansowych.

Konieczne jest także powiązanie projektów inwestycyjnych z działaniami „miękkimi” realizowanymi w ramach EFS. Realizacja tego typu projektów będzie mogła odbywać się przez same JST lub inne podmioty (np. organizacje pozarządowe, w tym LGD, LGR, instytucje rynku pracy). Jak pokazują

i wskazanie miejsca wiązki projektów zgłoszonych do KS w ogólnym trendzie rozwoju gospodarczego obszaru objętego KS.

³ Zarys idei inteligentnych specjalizacji zawarto w załączniku nr 1.

⁴ W zakresie zaprezentowanych w tabeli nr 1 celów tematycznych finansowanych z EFS.

⁵ Wiązka projektów rozumiana jako większa liczba komplementarnie ze sobą powiązanych projektów (lista).

dobrze praktyki - działania „miękkie”, podejmowane przez samorzady w ramach zadań własnych jako komplementarne do projektów inwestycyjnych, mogą być z powodzeniem zlecane jednostkom sektora pozarządowego⁶ lub realizowane wspólnie.

Przesłanką tak szerokiego podejścia do zakresu jaki powinien objąć Kontrakt Samorządowy jest potrzeba realnego wdrożenia zintegrowanego podejścia do programowania rozwoju obszaru z zastosowaniem tzw. trójsektorowej współpracy. Oznacza to, że zarówno środowisko samorządowe powinno wypracować komplementarną listę projektów realizowanych przez JST, przedsiębiorcy z danego obszaru powinny zaproponować komplementarne projekty wzmacniające gospodarkę i rynek pracy obszaru, jak również sektor pozarządowy winien wypracować wspólnie komplementarne projekty wspierające zarówno gospodarkę, jak i kapitał społeczny. W następnym kroku wszystkie trzy sektory powinny uzgodnić swoje projekty i w Kontrakcie Samorządowym opisać te, które łącznie generują rzeczywisty rozwój.

Komplementarność jest zatem kluczem do jakościowej oceny KS i ideą przewodnią nowej perspektywy finansowej 2014-2020. Im szerzej i im bardziej kompleksowo zostanie zaprezentowany Kontrakt Samorządowy – tym silniejsza będzie pozycja negocjacyjna JST i tym samym w pełniejszym zakresie będzie można objąć wszystkie projekty wsparciem (w trybie pozakonkursowym projekty sektora publicznego, a w trybie konkursowym wyżej premiować projekty sektora przedsiębiorstw i sektora pozarządowego).

3. Wymiar terytorialny realizacji Kontraktu Samorządowego

Obszar realizacji Kontraktu Samorządowego powinien zostać wybrany na podstawie wspólnej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze danej grupy jednostek samorządu terytorialnego pretendującej do zawarcia KS, wskazującej na istnienie wspólnych potencjałów i powiązań funkcjonalnych oraz wspólnych celów rozwojowych. Cele te powinny dotyczyć w pierwszej kolejności rozwoju gospodarczego obszaru, na którym będzie realizowany Kontrakt.

Delimitacja obszarów funkcjonalnych proponowanych do uwzględnienia w ramach Kontraktu Samorządowego powinna być dokonana, w szczególności w oparciu o poniższe przesłanki:

- obszary wyznaczone na podstawie istnienia powiązań funkcjonalnych pomiędzy obszarami miejskimi i otaczającymi je obszarami wiejskimi (miejskie obszary funkcjonalne),
- obszary wyznaczone na podstawie endogenicznych potencjałów rozwojowych określonych dla danej grupy JST,
- obszary wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji z uwagi na kumulację problemów o charakterze społeczno-gospodarczym stanowiących barierę dla osiągnięcia spójności przestrzennej regionu,
- obszary wyznaczone z uwagi na wspólne cechy przyrodniczo-kulturowe warunkujące możliwości rozwojowe.

Powyższy katalog nie stanowi zamkniętej listy przesłanek wyznaczania obszarów, na których może być realizowany KS i możliwe jest przyjęcie innych założeń. Ważnym jest jednak wskazanie wspólnych dla całego obszaru uwarunkowań i strategicznych celów rozwojowych jako kanwy, na której budowany będzie KS.

⁶ Np. w ramach Planów współpracy z organizacjami pozarządowymi.

Delimitacja obszarów objętych Kontraktem Samorządowym powinna zostać przeprowadzona w oparciu o podział administracyjny jednostek samorządu terytorialnego z województwa zachodniopomorskiego, biorąc pod uwagę opisane powyżej przesłanki delimitacji. KS powinien dotyczyć co najmniej trzech sąsiadujących ze sobą gmin z województwa zachodniopomorskiego. W tworzeniu KS mogą uczestniczyć również powiaty. Nie określa się maksymalnej liczby JST, która będzie przygotowywała i realizowała KS – powinna ona być uzależniona od istnienia wspólnych potencjałów rozwojowych, rzeczywistych powiązań funkcjonalnych, wspólnych celów rozwojowych i możliwości wspólnej realizacji działań odpowiadających danemu terytorium.

Zakłada się, że na obszarze danej gminy będzie realizowany tylko jeden Kontrakt Samorządowy. Powiaty będą mogły uczestniczyć w realizacji kilku KS, w których realizacji uczestniczą gminy wchodzące w skład danego powiatu. Wyklucza się realizowanie KS na obszarach, na których wdrażane będą Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT)⁷ przewidziane w ramach RPO WZ 2014 – 2020. Natomiast powiaty, które nie są w całości objęte ZIT będą mogły uczestniczyć w realizacji projektów zarówno KS, jak i ZIT.

4. Mechanizm i zakres tematyczny Kontraktu Samorządowego

Zakłada się, że projekty ujęte w KS realizowane będą w trybie pozakonkursowym – dotyczyć to będzie projektów priorytetowych planowanych przez JST oraz w trybie konkursowym (przedsięwzięcia komplementarne do projektów priorytetowych planowane przez przedsiębiorców, sektor organizacji pozarządowych oraz innych partnerów wskazanych w KS). Projekty realizowane w trybie pozakonkursowym będą miały zarezerwowane środki w ramach budżetu danego priorytetu RPO WZ (lista projektów priorytetowych zostanie ustalona w procesie negocjacji KS).

Przy wykorzystaniu trybu konkursowego wyboru dla projektów komplementarnych z przedsięwzięciami priorytetowymi wskazanymi w KS planuje się zastosowanie mechanizmów premiujących te przedsięwzięcia komplementarne, które zostaną bezpośrednio wskazane w KS, jak i te które będą nie będą wprost wskazane w KS, ale w ewidentny sposób będą przyczyniać się do realizacji celów KS⁸.

Przed zawarciem Kontraktu Samorządowego przeprowadzone zostaną negocjacje, w wyniku których uszczegółowione zostaną następujące zagadnienia: skala planowanych do osiągnięcia celów rozwojowych danego terytorium i ich realnego wpływu na rozwój gospodarczy obszaru oraz całego regionu, stopień uwzględnienia regionalnych specjalizacji, system monitorowania, walidacja listy niezbędnych do realizacji projektów (ze wskazaniem montażu finansowego, harmonogramu ich realizacji, wskaźników produktu i rezultatu). Zakłada się zapewnienie współfinansowania środkami RPO WZ na lata 2014-2020 na uzgodnione w procesie negocjacji KS projekty, pod warunkiem spełnienia przez nie obligatoryjnych dla wszystkich projektów kryteriów oceny formalnej, merytorycznej, finansowej.

⁷ Zintegrowane Inwestycje Terytorialne będą realizowane na terenie Szczecińskiego Obszaru Metropolitalnego oraz na terenie Koszalińsko-Kołobrzesko-Białogardzkiego Obszaru Funkcjonalnego.

⁸ Zasady premiowania za stopień wzajemnej komplementarności projektów uwzględnionych i nieuwzględnionych w KS zostaną wskazane po ukształtowaniu ram prawnych dotyczących realizacji perspektywy finansowej UE na lata 2014 – 2020.

Dotyczyć to będzie w szczególności przedsięwzięć warunkujących zapewnienie możliwości rozwoju gospodarczego (np. infrastruktura transportowa, uzbrojenie terenów inwestycyjnych, kształcenie zawodowe na potrzeby lokalnych przedsiębiorstw, rozwój kapitału społecznego). Obok projektów JST, które powinny być zogniskowane wokół rozwoju gospodarczego obszaru objętego KS, należy dążyć do wskazania w nim przewidywanych do realizacji przedsięwzięć innych partnerów (projektów przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji otoczenia biznesu, itp.). Projekty te, komplementarne z przedsięwzięciami wskazanymi przez JST, z uwagi na uwarunkowania prawne nie będą mogły skorzystać z trybu pozakonkursowego.

Zakłada się, iż w ramach Kontraktu Samorządowego rezerwacją środków w trybie pozakonkursowym będą objęte projekty wyłącznie w ramach następujących osi priorytetowych RPO WZ 2014-2020:

Tabela 1. Wskazanie osi priorytetowych RPO WZ 2014 - 2020, w których przewiduje się możliwość współfinansowania realizacji projektów ujętych w ramach Kontraktu Samorządowego

Oś priorytetowa RPO WZ	Cel Tematyczny	Priorytety inwestycyjne	Fundusz
I Gospodarka – Innowacje – Technologie	CT 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP, sektora rolnego oraz sektora rybołówstwa i akwakultury	3.1. promowanie przedsiębiorczości, w szczególności poprzez ułatwianie gospodarczego wykorzystywania nowych pomysłów oraz wspieranie tworzenia nowych firm, z uwzględnieniem inkubatorów przedsiębiorczości	EFRR
II Rozwój społeczeństwa informacyjnego	CT 2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno – komunikacyjnych	2.3. wzmacnianie zastosowania technologii komunikacyjno-informacyjnych dla e-administracji, e-learningu, e-integracji, e-kultury i e-zdrowia	EFRR
III Wsparcie gospodarki niskoemisyjnej	CT 4 Wspieranie przejścia na gospodarkę niskoemisyjną we wszystkich sektorach, w tym priorytety inwestycyjne	4.1. promowanie produkcji i dystrybucji odnawialnych źródeł energii	EFRR
		4.2. promowanie efektywności energetycznej i wykorzystania OZE przez MŚP/przez przedsiębiorstwa	
		4.3. wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystywania odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i sektorze mieszkaniowym	
		4.5. promowanie strategii niskoemisyjnych dla wszystkich typów obszarów, w szczególności na obszarach miejskich, w tym wspieranie zrównoważonego transportu miejskiego oraz podejmowania odpowiednich działań adaptacyjnych i mitygacyjnych	EFRR
IV Dostosowania do zmian klimatu	CT 5 Promowanie dostosowania do zmiany klimatu, zapobiegania ryzyku i zarządzania ryzykiem	5.2. promowanie inwestycji ukierunkowanych na konkretne rodzaje ryzyka, zapewniających odporność na klęski żywiołowe oraz stworzenie systemów zarządzania klęskami żywiołowymi	EFRR
V Rozwój naturalnego środowiska człowieka	CT 6 Ochrona środowiska naturalnego i wspieranie efektywności wykorzystania zasobów	6.1. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki odpadami, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	EFRR

		6.2. zaspokojenie znaczących potrzeb w zakresie inwestycji w sektorze gospodarki wodnej, tak aby wypełnić zobowiązania wynikające z prawa unijnego	EFRR
		6.3. ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego i naturalnego	EFRR
		6.4. ochrona i przywrócenie bioróżnorodności, ochrona i rekultywacja gleby oraz promowanie systemów ochrony ekosystemów, w tym programu NATURA 2000 oraz zielonej infrastruktury	EFRR
		6.5. działania mające na celu poprawę stanu środowiska miejskiego, w tym rekultywacja terenów przemysłowych i redukcja zanieczyszczenia powietrza	EFRR
VI Transport	CT 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych	7.2. zwiększanie mobilności regionalnej poprzez łączenie węzłów drugorzędnych i trzeciorzędnych z infrastrukturą TEN-T	EFRR
		7.3. rozwój przyjaznych dla środowiska i niskoemisyjnych systemów transportu, włączając transport śródlądowy, morski, porty i połączenia multimodalne	EFRR
VII Rynek pracy	CT Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników	8.5. zapewnianie dostępu do zatrudnienia osobom poszukującym pracy i nieaktywnym zawodowo, w tym podejmowanie lokalnych inicjatyw na rzecz zatrudnienia oraz wspieranie mobilności pracowników	EFS
		8.8. równouprawnienie płci oraz godzenie życia zawodowego i prywatnego	EFS
VIII Rozwój społeczny	CT 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.4. aktywna integracja, w szczególności w celu poprawy zatrudnialności	EFS
		9.7. ułatwianie dostępu do niedrogich, trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym	EFS
		9.8. wspieranie gospodarki społecznej i przedsiębiorstw społecznych	EFS
IX Infrastruktura publiczna	CT 9 Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem	9.1. inwestycje w infrastrukturę zdrowotną i społeczną, które przyczyniają się do rozwoju krajowego, regionalnego i lokalnego, zmniejszania nierówności w zakresie stanu zdrowia oraz przejścia z usług instytucjonalnych do usług na poziomie społeczności lokalnych	EFRR
		9.2. wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności i obszarów miejskich i wiejskich	EFRR
		9.3. wspieranie przedsiębiorczości społecznej	EFRR
X Edukacja	CT 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie	10.1. ograniczenie przedwczesnego kończenia nauki szkolnej oraz zapewnienie równego dostępu do dobrej jakości edukacji elementarnej, kształcenia podstawowego i ponadpodstawowego	EFS

		10.3. poprawa dostępności i wspieranie uczenia się przez całe życie, podniesienie umiejętności i kwalifikacji siły roboczej i zwiększenie dopasowania systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy m.in. przez poprawę jakości kształcenia i szkolenia zawodowego oraz utworzenia i rozwijanie systemów uczenia się poprzez praktykę i przyuczania do zawodu, takich jak dwutorowe systemy kształcenia	EFS
XI Infrastruktura edukacyjna	CT 10 Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie (oprócz działań systemowych)	10.4. inwestycje w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie poprzez rozwój infrastruktury edukacyjnej i szkoleniowej	EFRR

5. Procedura negocjacji Kontraktu Samorządowego

Za koordynację całości procesu po stronie samorządu województwa odpowiada wydział właściwy ds. rozwoju regionalnego. Za koordynację całości procesu po stronie JST odpowiedzialny jest odpowiednio umocowany przez JST podmiot reprezentujący grupę samorządów lokalnych (z którym samorząd województwa będzie negocjować, podpisywać umowę, utrzymywać bieżący kontakt, wymieniać korespondencję, itp.).

Na tym etapie Samorząd Województwa będzie analizować i uzgadniać wszystkie elementy KS, a w szczególności:

- weryfikować filozofię określenia potencjałów i powiązań funkcjonalnych oraz adekwatność delimitacji obszaru objętego KS w tym kontekście,
- oceniać spójność zaproponowanej wiązki projektów (projektów priorytetowych oraz komplementarnych) ze wskazanymi potencjałami i negocjować m.in. liczbę i koszt wskazanych do wsparcia projektów oraz ich zakres merytoryczny, efektywność, harmonogramy wdrażania, wskaźniki produktu i rezultatu,
- oceniać ryzyka instytucjonalne partnerstwa i ryzyka finansowe realizacji KS, stopień akceptacji społecznej i korelacji z dokumentami strategicznymi,
- wpływ KS na osiągnięcie celów i wskaźników wdrażanych regionalnie programów operacyjnych, oraz stopień koncentracji na specjalizacjach gospodarczych.

Może się zatem zdarzyć sytuacja, że nie wszystkie zaproponowane przez JST projekty zostaną uzgodnione przez strony i objęte gwarancją współfinansowania ze środków RPO WZ. Instytucja Zarządzająca RPO WZ (IZ RPO WZ) zastrzega sobie prawo negocjowania wszystkich elementów zgłoszonych do KS projektów, w tym kwoty całkowitej, wydatków kwalifikowalnych, harmonogramu realizacji, rodzaju interwencji oraz poziomu dofinansowania.

Efektom negocjacji jest wybór dla każdego KS wiązki projektów, która zostanie dodatkowo zweryfikowana po ostatecznych wynikach negocjacji programów operacyjnych w ramach perspektywy finansowej 2014-2020.

Zakłada się, że strony będą odpowiednio przygotowane do procesu negocjacji i wyposażone w argumenty i alternatywne, konstruktywne propozycje. Dlatego też etap negocjacji nie powinien

przekroczyć 30 dni. W przypadku znaczącej rozbieżności w stanowiskach stron, oraz w przypadkach istotnego impasu w negocjacjach – zakłada się, że KS będzie obejmował tylko te projekty, które udało się uzgodnić w wyżej wymienionym terminie. IZ RPO WZ zastrzega sobie jednak prawo odmowy zawarcia KS w przypadkach istotnego zagrożenia osiągnięcia zakładanych w KS rezultatów na skutek braku konsensusu dotyczącego wiązki projektów.

Przyjmuje się generalną zasadę, że ze względu na ideę dążenia w Kontraktach Samorządowych do zapewnienia efektu synergii – negocjacom będą podlegały całe Kontrakty Samorządowe. Po uzgodnieniu przez strony zakresu merytorycznego KS – IZ RPO WZ podda Kontrakty procedurze konkursowej i sporządzi ranking Kontraktów Samorządowych. Ranking Kontraktów Samorządowych będzie podstawą ostatecznego podziału alokacji środków RPO WZ z poszczególnych priorytetów inwestycyjnych.

6. System realizacji Kontraktu Samorządowego

Ustalone w toku negocjacji projekty priorytetowe planowane do realizacji przez JST zapisane w Kontraktach Samorządowych będą realizowane w trybie pozakonkursowym. Zakłada się zapewnienie współfinansowania środkami RPO WZ 2014-2020 tych projektów pod warunkiem spełnienia przez nie obligatoryjnych dla wszystkich projektów kryteriów oceny formalnej, merytorycznej, finansowej. Dlatego bardzo istotnym na etapie tworzenia KS jest właściwe przeprowadzenie walidacji projektów.

W przypadku, gdyby jednak z nadzwyczajnych powodów któryś z uzgodnionych w KS projektów nie spełnił kryteriów oceny – wówczas JST będą mogły dokonać korekty założeń projektu lub zaproponować alternatywny projekt, który zapewni realizację przyjętych w KS rezultatów. Zmodyfikowany/ alternatywny projekt zostanie poddany analogicznej procedurze negocjacyjnej.

Na etapie realizacji projektów, w przypadku pojawienia się istotnych zagrożeń osiągnięcia celów KS wynikających z niemożności prawidłowej realizacji projektów JST będą mogły dokonać korekty ich lub zaproponować alternatywne przedsięwzięcia, które zapewnią realizację przyjętych w KS rezultatów oraz celów. Zmodyfikowany/alternatywny projekt zostanie poddany analogicznej procedurze negocjacyjnej w celu m.in. wyeliminowania ryzyka odchylenia od stopnia realizacji wskaźników osiągnięć RPO WZ.

7. Relacje Kontraktu Samorządowego z innymi instrumentami interwencji

Przy konstruowaniu założeń Kontraktu Samorządowego należy wziąć pod uwagę ogólne zasady dotyczące programowania interwencji ze środków europejskich, w następnej perspektywie finansowej, w tym w szczególności dotyczące koncentracji środków na regionalnych specjalizacjach oraz ustalenia regionalnych i lokalnych dokumentów strategicznych.

7.1. Kontrakt Samorządowy a regionalne i inteligentne specjalizacje województwa

Jak wskazano wcześniej jednym z celów KS jest koncentracja zasobów i środków interwencji na wybranych obszarach tematycznych, służących przede wszystkim rozwojowi gospodarczemu w wyłonionych specjalizacjach gospodarczych regionu (w tym również inteligentnych specjalizacjach). Powyższa zasada koncentracji stanowi odpowiedź na zalecenia Komisji

Europejskiej odnośnie koncentracji środków nowej perspektywy finansowej na określonych dziedzinach, oraz wspieraniu inwestycji dających największe efekty mnożnikowe dla gospodarki.

W efekcie prac nad systemem zarządzania realizacją strategii rozwoju i polityk sektorowych województwa zachodniopomorskiego do 2020 roku⁹ opracowano założenia ośmiu Programów Strategicznych, które są komplementarne wobec Strategii Rozwoju Województwa Zachodniopomorskiego i będą stanowić jej ramy wykonawcze. Programy Strategiczne określają najważniejsze kierunki interwencji, przewidziane do realizacji w oparciu o wszystkie dostępne narzędzia w ramach prowadzenia polityki rozwoju, w tym w szczególności środki dostępne w nowej perspektywie finansowej polityki spójności w latach 2014 – 2020.

W założeniach do Programu Strategicznego „Gospodarka” zaprezentowano 5 obszarów – regionalnych specjalizacji, które winny stanowić motor napędowy dla regionu. Należą do nich:

- biogospodarka (oparta o naturalne zasoby regionu i jego potencjał gospodarczy oraz naukowo-badawczy),
- działalność morską i logistyka (w tym technika morską, branżę, która jest mocno osadzona w regionie, ale która musi odpowiadać na współczesne wyzwania),
- przemysł metalowo-maszynowy (w regionie przybywa firm z tego sektora, zwiększa się oferta parków przemysłowych, dodatkowym atutem są cenne doświadczenia związane z przemysłem okrętowym),
- usługi przyszłości (dynamicznie rozwijająca się branża ICT, a także instytucje otoczenia biznesu, czy przemysły kreatywne),
- turystyka i zdrowie (wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dorobku kulturowego).

Dodatkowo, w odpowiedzi na wyzwania Strategii Europa 2020, trwa proces wyłaniania tzw. inteligentnych specjalizacji w ramach wskazanych wyżej obszarów. Koncepcja inteligentnej specjalizacji oparta jest na założeniu, że dzięki koncentracji zasobów wiedzy i nakierowaniu ich na ograniczoną liczbę priorytetowych działań gospodarczych kraje i regiony zyskają – i utrzymają – przewagę konkurencyjną w światowej gospodarce. Przy tego rodzaju specjalizacji regiony mogą odnieść korzyści wynikające z efektu skali, efektu rozszerzenia oferty rynkowej, a także efektów pośrednich (spillovers) związanych z tworzeniem i wykorzystaniem wiedzy, co ma duże znaczenie dla produktywności¹⁰.

Oznacza to w praktyce, że Kontrakty Samorządowe i projektowane w ich ramach projekty powinny koncentrować się wokół tak zdefiniowanych obszarów gospodarki regionu.

7.2. Kontrakt Samorządowy a regionalne i lokalne dokumenty strategiczne

Dotychczasowa praktyka programowania rozwoju samorządów pokazuje, że dokumenty strategiczne JST rzadko uwzględniają kierunki rozwoju sąsiednich jednostek, oraz kierunki rozwoju kluczowych interesariuszy działających na danym terenie. Jednym z celów KS jest zatem sprzyjanie rozwojowi współpracy, integracji i koordynacji działań JST z innymi partnerami na obszarach KS.

⁹ Uchwała Zarządu Województwa Zachodniopomorskiego nr 1481/12 z dnia 7 września 2012 r.

¹⁰ Przewodnik Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS 3). Unia Europejska 2012, s.13

Należy zwrócić uwagę, że samorządy jako aktywni członkowie LGD, czy LGR uczestniczyły w tworzeniu strategii rozwoju lokalnego. Organizacje pozarządowe coraz częściej współuczestniczą w realizacji usług publicznych. Instytucje otoczenia biznesu mają własne programy rozwoju, czy programy wsparcia przedsiębiorczości. Każdy z tych dokumentów zawiera wnikliwą analizę zjawisk społeczno-gospodarczych poszczególnych gmin/powiatów. Dlatego też KS powinien wykorzystać istniejący już dorobek diagnostyczny oraz integrować kierunki rozwojowe kluczowych aktorów.

Uwzględnić należy także wpływ realizowanych oraz planowanych do realizacji inwestycji celu publicznego, inwestycji ponadlokalnych i innych inwestycji realizowanych przez podmioty prywatne, mogących mieć istotny wpływ na przyspieszenie zakładanych celów rozwojowych, lub też ograniczających powodzenie wdrożenia wiązki projektów.

Opracowanie Kontraktów Samorządowych pozostających w sprzeczności w obraną dotąd ścieżką rozwoju samorządów i zaangażowanych w realizację KS interesariuszy znacznie ograniczy wiarygodność negocjacyjną JST.

7.3. Kontrakt Samorządowy a wsparcie przedsiębiorców

Ze względu na ograniczenia formalno-prawne wsparcia przedsiębiorców jako beneficjentów w trybie pozakonkursowym RPO WZ – wyłączono możliwość ujęcia w wiązce projektów priorytetowych KS przedsięwzięć realizowanych przez przedsiębiorców. Nie oznacza to jednak, że w procesie tworzenia Kontraktu Samorządowego należy ten sektor pominąć. Wręcz przeciwnie – ze względu na fakt, że wszystkie działania objęte KS mają mieć gospodarczy wymiar – udział sektora przedsiębiorstw w tym procesie jest niezbędny.

W celu zwiększenia stopnia integracji działań przedsiębiorców z działaniami JST planuje się wprowadzenie dodatkowych kryteriów oceny projektów zgłaszanych w trybie konkursowym przez przedsiębiorstwa w zakresie ich komplementarności/synergii z celami i projektami wskazanymi przez JST w Kontraktach Samorządowych.

8. Ramowy harmonogram prac

Lp.	Zadanie	Termin realizacji
1.	Proces komunikacji z JST i prezentacji założeń Kontraktu Samorządowego	grudzień 2013 r. – styczeń 2014 r.
2.	Konsultacje tworzonych przez JST koncepcji Kontraktów Samorządowych	luty 2014 r. – kwiecień 2014 r.
3.	Ogłoszenie naboru Kontraktów Samorządowych	II / III kwartał 2014 r.
4.	Ocena, negocjacje i rozstrzygnięcie konkursu na Kontrakty Samorządowe	III / IV kwartał 2014 r.

9. Załącznik nr 1 Regionalne Specjalizacje Województwa Zachodniopomorskiego

Nowy okres programowania oraz priorytety wyznaczone przez Komisję Europejską¹¹ definiują nowe mechanizmy rozwojowe i wymagania, które muszą zostać spełnione przez regiony. Jednym z nich jest zagadnienie koncentracji środków, m.in. na regionalnych potencjałach gospodarczych (regionalnych specjalizacjach gospodarczych) oraz na inteligentnych specjalizacjach.

Regionalna specjalizacja oznacza zidentyfikowane, wyjątkowe cechy i aktywa każdego regionu, podkreślające przewagę konkurencyjną oraz skupiające regionalnych partnerów i zasoby.

Obecność w województwie zachodniopomorskim sektorów takich, jak: spożywczy, metalowy, budowlany, logistyka z produkcją środków transportu, chemiczny oraz drzewno-meblarski, pozwoliła w ostatnich dwudziestu latach zbudować szerokie kompetencje w tym zakresie w obszarze edukacji, badań i produkcji. Celem województwa zachodniopomorskiego jest m.in. promocja elementów, które świadczą o wyjątkowości wiedzy i zasobów regionu, co stanowić będzie przewagę gospodarczą. Koncentracja na określonych obszarach pozwoli uzyskać efekt skali, a także rozwijać wyróżniające i oryginalne obszary specjalizacji. Proces ten wymaga jednak inicjowania nowych form współpracy między przedsiębiorstwami, instytucjami otoczenia biznesu oraz jednostkami badawczo-rozwojowymi.

Sytuacja ekonomiczna województwa zachodniopomorskiego oraz jego wzrost gospodarczy uzależnione są w dużej mierze od poziomu i rozwoju działalności innowacyjnej i badawczo-rozwojowej, jak również od wykorzystywania jej wyników jako siły napędzającej gospodarkę. Istotne jest podnoszenie i wzmacnianie atrakcyjności inwestycyjnej regionu w powiązaniu z rozwojem narzędzi wsparcia biznesu - wspieranie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych i krajowych do regionu poprzez poprawę oferty inwestycyjnej służy rozwojowi obszarów strategicznych. Kluczowa jest również koncentracja kapitałowa przedsiębiorstw, zwiększenie powiązań kooperacyjnych, stworzenie silnych organizacji klastrowych, a także zwiększenie powiązań pomiędzy sferą nauki i biznesu, szczególnie w obszarze regionalnych specjalizacji.

W programach operacyjnych na lata 2014-2020 preferowane będą projekty charakteryzujące się wysokim potencjałem w zakresie komercjalizacji wiedzy oraz wpisujące się w „strategie” inteligentnej specjalizacji. Obecnie w regionie trwa proces definiowania ram strategicznych rozwoju inteligentnych specjalizacji w sposób wystarczający na spełnienie warunku ex-ante polityki spójności Unii Europejskiej na okres 2014-2020.

Przewidywane w ramach RPO WZ 2014-2020 interwencje będą kierowane zatem przede wszystkim na wsparcie zidentyfikowanych regionalnych specjalizacji gospodarczych, oraz inteligentnych specjalizacji regionu, wykorzystujących jego mocne strony i szanse gospodarcze, w tym unikatowe powiązania i łańcuchy umożliwiające tworzenie nowych produktów, związanych z takimi sektorami jak: biogospodarka (oparta o naturalne zasoby regionu i jego potencjał gospodarczy oraz naukowo-badawczy), działalność morska i logistyka (w tym technika morska, branża, która jest mocno osadzona w regionie, ale która musi odpowiadać na współczesne wyzwania), przemysł maszynowo-metalowy (w regionie przybywa firm z tego sektora, zwiększa się oferta parków

¹¹ Porównaj zapisy Strategii Europa 2020.

przemysłowych, dodatkowym atutem są cenne doświadczenie związane z przemysłem okrętowym), usługi przyszłości (dynamicznie rozwijająca się branża ICT, a także instytucje otoczenia biznesu, czy przemysły kreatywne) oraz turystyka i zdrowie (wykorzystanie zasobów przyrodniczych i dorobku kulturowego).

Ponadto diagnozy wskazują na potrzebę dostosowania profilu kształcenia do potrzeb gospodarki regionu oraz zwiększenia popytu na ciągle zdobywanie nowej wiedzy, a także wskazują na konieczność przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu mieszkańców (szczególnie na obszarach wiejskich), powstającemu także na skutek ciągłego pojawiania nowych usług i standardów cyfrowych. Poprawy i rozbudowy wymaga także stan usług cyfrowych w administracji, medycynie i kulturze.

Zgodnie z podejściem oddolnym rynek powinien stymulować rozwój gospodarczy i innowacyjny. Istotne jest wpieranie procesu inteligentnych specjalizacji w oparciu o identyfikację kluczowych obszarów gospodarczych posiadających potencjał rozwojowy. Zidentyfikowane obszary mają stanowić podstawę do budowania wokół nich i rozwoju specjalizacji mających wymierne korzyści dla rozwoju województwa. Powinny w nich funkcjonować przedsiębiorstwa stabilne, przyszłościowe z potencjałem innowacyjnym. Istotnym zadaniem jest zdiagnozowanie ich potrzeb, barier oraz określenie ich przydatności i roli w procesie inteligentnych specjalizacji. Instrumentem wsparcia dla kluczowych podmiotów gospodarczych będą w szczególności środki z celu tematycznego 1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji oraz ewentualnie z celu 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP.

Drugi element stanowi otoczenie gospodarcze, do którego zaliczyć należy kooperantów kluczowych podmiotów gospodarczych (już współpracujących i potencjalnych), którzy dzięki odpowiedniemu rozwojowi mogą uzyskać odpowiednie kompetencje. Należy tu także zakwalifikować szkoły wyższe, oraz jednostki badawczo-rozwojowe, które już dostarczają lub są w stanie dostarczyć nowoczesne technologie lub innowacyjne rozwiązania zgodnie z popytem rynkowym. Wsparciem dla tych jednostek będą głównie środki z celu tematycznego 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP oraz ewentualnie z celu tematycznego 1 Wspieranie badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji z RPO 2014-2020.

Natomiast trzeci element w procesie inteligentnych specjalizacji stanowi tzw. wsparcie pośrednie, które znajduje się w dyspozycji m.in. jednostek samorządu terytorialnego, instytucji otoczenia biznesu (w tym klastrów). Wsparcie to ma przyczynić się do rozwoju gospodarczego i innowacyjnego w zidentyfikowanych obszarach tematycznych. Będzie ono mobilizowało m.in. politykę zatrudnienia, szkolnictwo zawodowe, edukację, czy infrastrukturę – wspierając rozwój gospodarczy. Wsparciem dla tych podmiotów będą szczególnie środki z celu tematycznego 2 Zwiększenie dostępności, stopnia wykorzystania i jakości technologii informacyjno-komunikacyjnych, celu tematycznego 3 Podnoszenie konkurencyjności MŚP, celu tematycznego 7 Promowanie zrównoważonego transportu i usuwanie niedoborów przepustowości w działaniu najważniejszych infrastruktur sieciowych, celu tematycznego 8 Wspieranie zatrudnienia i mobilności pracowników oraz celu 10 tematycznego Inwestowanie w edukację, umiejętności i uczenie się przez całe życie.

Istotną rolę w całym procesie pełnić będą jednostki samorządu terytorialnego, które pobudzają i oddziałują na wszystkie tak zdefiniowane sektory.